

si profitentur, ut infra videbimus: non videatur tamen esse in usu talis modus constitutionis, seu prohibitionis, neque regulariter esset expediens. At vero, seclusa lege irritante, non videntur posse Prælati privata auctoritate inhabilitare (ut sic dicam) subditos ad vovendum, quia nullibi est illis concessa hæc potestas, neque ex vi professionis aut obedientiae religiosæ sequitur; nam sufficit ut, si expedire judicaverint, possint talia vota irritare, postquam facta fuerint, ut libro sexto vides.

26. *De aliis subditis.* — *Regula generalis de votis quæ emittere potest uxor sine mariti licentia.* — Ex his facile est doctrinam applicare ad alios subditos. Et primo ad uxorem respectu mariti. Circa quam considerandum est, uxorem non subdi viro per se in omnibus actionibus suis, præsertim in his quæ ad salutem animæ spectant, sed solum in his quæ spectant ad usum matrimonii, et externam familiæ gubernationem, ut bene declarat Panor., in cap. *Litteras*, de Restit. Spol., num. 27 et 28, et infra, lib. 6, c. 4, latius dicemus. Hinc ergo est ut, non obstante subjectione, uxori liberæ sint multæ actiones et materiae virtutum, quas maritus illi prohibere non potest; quia debitum obsequium in his, quæ ad sumum statum pertinent, non impediunt, de quibus actionibus in particulari hic dicere non possumus, sed in materia de Matrimonio explicande sunt. Regula ergo generalis est: vota omnia uxoris de actionibus honestis, et sibi liberis, ita ut in eis sit quasi sui juris, et licita et valida sunt, omninoque absoluta, quia cum illi actus non possint prohiberi a marito, nulla relinquitur conditio quam talia vota includere possint. At vero quoad actiones pertinentes ad jus mariti, non potest uxor votum omnino absolutum, et independens a marito emittere; poterit tamen emittere validum, subintellecta conditione, vel negativa, *Si maritus non prohibuerit*, vel affirmativa, *Si consenserit*, ubi præcessit prohibitio sub tali conditione. Ratio est clara, quia sine tali conditione materia non esset licita. Et ita hæc resolutio cum proportione intelligenda est, juxta dicta de religiosis.

27. Unde etiam intelligi potest idem esse cum proportione de marito respectu uxoris, quantum spectat ad usum seu actum conjugalem, in quibus sunt æqualis juris, juxta c. *Gaudemus*, de Divort., et neuter potest vovere aliiquid in præjudicium alterius sine licentia illius. Et eadem ratio est de vo-

to abstinentiæ, et similibus, quatenus in præjudicium conjugis redundare possunt. Dicunt autem aliqui, si votum mariti sit onerosum uxori, et in præjudicium ejus, non solum infirmum esse, sed etiam illicitum et invalidum, quia est veluti de re aliena. Sed hoc non est verum, nisi votum fiat cum intentione se obligandi ad id faciendum, etiam repugnante uxore. Nam si fiat simpliciter, et bona fide, potius intelligitur habere conditionem subintellectam, *Si uxor consenserit*, sicut de religiosis dictum est; unde materia illius voti non est omnino aliena, sed est actio propria pendens ex consensu alterius. Dices: ergo etiam erit validum votum non reddendi debitum, quia etiam includit conditionem, *Si alter consenserit*. Respondetur non esse simile, tum quia hoc est directe contra finem matrimonii, et non aliud; tum maxime quia in tali voto involvit repugnantiam talis conditionis, nam debitum non negatur nisi petenti et repugnanti. Et hæc est communis sententia Doctorum, quos refert et sequitur Sanc., lib. 9 de Matr., disp. 3, n. 8, et ex dicendis lib. 6 magis constabit.

28. *De votis quæ filiis familias impuberis emittere possunt.* — Secundo, cum eadem proportione dicendum est de filiis familias, qui puberes et impuberis esse possunt, et utrisque commune est, ut in aliquibus actionibus sint sui juris, quia eis prohiberi non possunt a parentibus, ut sunt observationes præceptorum, et actiones honestæ, quæ obedientiam parentibus debitam non impediunt, de quibus actionibus non impediuntur vovere. In actionibus autem, quæ aliquo modo derogare possunt juri parentum, necessaria est conditio cum proportione, ut ex dictis facile constat. Est autem differentia inter puberes et impuberis, quod vota impuberum subjiciuntur voluntati parentum, non solum ex parte materiæ, sed etiam ex parte ipsius voluntatis, quæ in impubere magis est dependens a voluntate parentis, et ideo omnia vota ejus infirma sunt, licet sint valida. Sed hæc differentia ex professo tractanda est in lib. 6. Reliqua ex dictis satis sunt clara.

29. *Quæ vota servi emittere possunt.* — Tertio idem cum proportione dicendum est de servis, qui in operibus suis ordinarie pendent a voluntate domini, et ideo materia talium votorum ordinarie accipienda est cum conditione proportionata, ut non præjudicet juri domini. Habent autem isti etiam aliquas actiones honestas, in quibus omnino sunt sui

juris, de quibus votum simplex valet. Et idem est de aliis famulis et ministris, qui in paucioribus actionibus subjiciuntur; quia in cæteris sunt sui juris; et ita doctrina, cum proportione, ad omnes infra Pontificem, quatenus aliquo modo subditi sunt, applicari potest, ut de Episcopis et aliis clericis in quarto capite attigimus, et eadem ratio est de omnibus.

CAPUT VII.

AN VOTA REALIA VALIDA ESSE POSSINT IN PERSONIS SUBDITIS.

1. *Quid addat votum reale ultra personale.* — Hæc quæstio revera est generalis ad omnes homines, et ex eisdem principiis est in omnibus definienda; tamen specialiter tractatur de subditis propter specialem incapacitatem, quam ad hæc vota habere videntur. Votum ergo reale hoc addit ultra personale, quod requirit materiam externam, seu pecuniam, cuius pius usus per votum promittatur (sub pecunia autem omnem aliam rem pecuniae æquivalentem intelligimus), et ideo requirit in voente liberam facultatem utendi ac disponendi de illa in talem pium usum (quem nomine eleemosynæ semper intelligimus). Hæc autem facultas esse potest, vel dominium cum administratione, vel saltem administratio bonorum, quæ ad hujusmodi eleemosynam proprio ac prudenti arbitrio faciendam extendatur. Nam si quis velit eleemosynam facere de pecunia, in quam non habet hujusmodi facultatem, injuste faciet, et votum reale de tali eleemosyna factum nullum erit ex incapacitate materiæ.

2. *Qui non sint capaces votorum realium.* — Ex hoc ergo principio recte sequitur, omnem illum, qui nec pecuniam habet, nec liberam ejus administrationem, non esse capacem votorum realium ex defectu materiæ, etiamsi non sit subditus, sed maxime liber ad vovendum, quantum est ex parte suæ voluntatis. Dico autem non posse facere talia vota, quæ obligent illum secundum præsentem statum, quia sic esset obligatio de re illicita; securus vero erit, si voveat sub conditione, vel pro tempore pinguioris fortunæ, nam tunc votum refertur ad licitam materiam, et obligat pro tempore implete conditionis. Et ita paterfamilias, vel qui est oneratus debitis, licet subditus alias non sit, si faciat vota realia in præjudicium familiæ, vel creditorum, non vale-

bunt, quia tunc obligatio esset vel contra justitiam, vel contra obligationem pietatis aut charitatis. Quod si egestas et obligatio non sit tam gravis, ut reddat actum illicitum, licet possit esse votum indiscrete factum, quia est nimis onerosum, et ideo possit facile dispensari, non erit per se nullum, donec dispenseatur. Nec de his personis non subditis aliquid amplius dicere necesse est. Quia vero hæc indigentia, vel impotentia in non subditis est per accidens, et vix est aliquis adeo pauper, qui non possit aliquam eleemosynam licite face-re, si sit juris sui, ideo specialiter hæc quæstio tractatur de subditis, in quibus hæc impotentia videtur esse per se; non est autem æqualis in omnibus subditis, et ideo de singulis membris breviter dicemus, scilicet, religiosis, uxoriis, filiis familias et servis. Alii enim subditi non sunt incapaces per se talium votorum, et solum debent observare regulam, ut, si aliena bona administrent vel expendant, non voveant de alieno, sed de proprio, vel si de alieno, juxta domini voluntatem.

3. *An religiosi vota realia possint emittere, et quomodo.* — Primo ergo religiosi nihil habent proprium, et ex hac parte commune omnibus est, ut non possint facere vota realia, nisi eis sit administratio concessa, vel votum fiat sub conditione, *si concedatur*. Unde hæc regula cum proportione applicata omnibus religiosis, subditis et Prælati, communis est. Tamen quia Prælati jam habent administrationem ex vi muneris, ideo consequenter habere censem tur potestem faciendi aliquam eleemosynam, juxta quam mensuram possint etiam vota facere valida, et statim obligantia. Quæ ad summum includerent conditionem negativam, *Nisi a superiori impedianter*. Nam illi etiam sunt subditi, et sub ea ratione sunt capaces illius conditionis, maxime ratione paupertatis. Et eadem ratione, si Prælatus vellet exceedere facultatem ordinariam in eleemosynis faciendis, non posset nisi sub conditione affirmativa, *Si superior concederit*. Nam tunc se gerit ut subditus, et in omnibus subditis religiosis est illa conditio necessaria, quia nec dominium, nec administrationem, nec liberum usum rerum habent, sed dependentem a voluntate superioris. Quapropter etiam de illis rebus, quæ ad proprium usum eis conceduntur, et quas in eo consumere possunt, vota realia facere non possunt, nisi supposita dicta licentia, vel sub ejus conditione, quia non quilibet usus, sed talis et determinatus eis conceditur. Illa autem facultas concedi potest,

vel in particulari, vel in generali, juxta varios usus religionum, unde reliqua de his votis per proportionem ad personalia intelligenda sunt.

4. *An religiosus, qui absque Praelati licentia emittit votum personale, teneatur petere facultatem ad votum implendum.*—Solum potest in his dubitari, an religiosus, qui absque ulla licentia Praelati, vel ad vovendum, vel dandum eleemosynam, facit votum illam tribuendi, teneatur petere facultatem a Praelato ad tale votum implendum. Nam ratio facta de votis personalibus videtur hic etiam suadere quod teneatur, quia qui vovit finem, tenetur ad medium, alioqui vanum esset tale votum. In contrarium vero facit, quia tale votum non videotur esse consentaneum statui religioso, et ideo videotur esse vanum, et ad nihil obligare. Ut si quis voveret eleemosynam facere de bonis alterius, non obligaretur ad petendam ab eo facultatem, sed potius diceremus tale votum esse indiscretum et ineptum. Ita vero accidere videtur in hujusmodi voto religiosi, cum voveat disponere de rebus non suis, nec suæ dispensationi commissis. Sed exemplum non est omnino simile, quia religiosus est pars illius communitatis, ad quam illa bona spectant, et ideo participat usum illarum.

5. *Resolutio dubii.*—Quare hic censeo distinctione utendum. Nam si religiosus voveat eleemosynam facere de his rebus, quas ipse in proprios usus consumere potest, cupit autem se aliqua ex parte illis privare, ut aliis bene faciat, credo teneri ad facultatem petendam a superiore, quia materia illius voti optima est, et tale votum non est indecens, nec improportionatum statui religioso, ut per se notum videtur, et ideo merito intelligitur factum sub predicta conditione, et ad illam obligare. At vero si votum sit de aliis bonis religionis, quorum usus, vel administratio ad privatum religiosum non pertinet, regulariter

credo esse votum impertinens, et ad nihil obligare propter rationem factam, et quia regulariter nec talem facultatem petere expediet. Dico autem regulariter, quia in speciali casu, ubi gravis occurret necessitas, quam ratio dictaret esse aperiendam superiori, etc., tunc merito posset quis ad hoc ipsum voto se obligare. Quod tamen potius esset vovere procurare eleemosynam, vel remedium illius necessitatis a superiore, quam propriam eleemosynam facere; et ideo extra similem casum dico tale votum esse imprudens, et non obligare, quia non tam est de eleemosyna facienda, quam de superiore monendo ut eleemosynam faciat, quod per se sumptum sine aliis circumstantiis non videotur expediens.

6. *Uxor, filii et servi vita realia emittere non possunt, nisi certa exceptione adhibita.*—Secundo, eadem fere doctrina ad uxores, filios et servos applicanda est. Nam quoad uxores regula generalis est, uxorem non posse facere realia vota absoluta de bonis communibus, nec de suis dotalibus, de quibus non potest libere donare, aut eleemosynas facere, nisi juxta concessionem et licentiam mariti, vel speciale, vel generale, vel per consuetudinem. Quia in his non habet liberam administrationem, sed omnino pendet a marito: de bonis autem paraphernalibus, vel de aliquibus propriis lucris, si ad ipsam specialiter pertineant, poterit vovere, nam illorum bonorum habet magis liberum usum. Idemque cum proportione dicendum de filiofamilias quoad bona paterna, secus quoad propria, si habeat castrenia, vel quasi castrenia. Et idem est cum proportione de servo, quia non habet propria bona, nisi fortasse aliquid de servitio suo permittatur acquirere. Neque haec possunt hoc loco exactius tractari, quia spectant ad materias de donatione, eleemosyna, dominio, et similibus.

INDEX CAPITUM LIBRI QUARTI

DE OBLIGATIONE VOTI.

CAP. I. <i>Utrum ex voto Deo facto obligatio in conscientia oriatur.</i>	CAP. XI. <i>Utrum obligatio voti ipso facto vel jure transeat ad hæredes.</i>
CAP. II. <i>Utrum in voti obligatione Dei acceptatio intercedat.</i>	CAP. XII. <i>Pro quo tempore votum obliget.</i>
CAP. III. <i>Quam gravis sit obligatio voti.</i>	CAP. XIII. <i>An votum tempore assignato non impletum desinat obligare.</i>
CAP. IV. <i>Utrum obligatio voti ex sola intentione voventis possit non esse proportionata materiæ.</i>	CAP. XIV. <i>An qui non potest votum implere tempore definito, teneatur anticipare tempus ut impleat.</i>
CAP. V. <i>De obligatione voti, de quo dubitatur an sit factum.</i>	CAP. XV. <i>An qui non implet votum tempore præfixo, ad compensationem postea teneatur.</i>
CAP. VI. <i>De obligatione voti quoad valorem ejus.</i>	CAP. XVI. <i>Utrum quæ sunt contra voti obligationem valida sint.</i>
CAP. VII. <i>Quomodo votum sit interpretandum quando non est de materia certa.</i>	CAP. XVII. <i>Vota conditionata quando et quomodo obligent.</i>
CAP. VIII. <i>Quomodo singulæ voti circumstantiæ in eo non expressæ determinandæ sint.</i>	CAP. XVIII. <i>An cessante causa voti cesset ejus obligatio.</i>
CAP. IX. <i>An votum obliget tantum voventem.</i>	CAP. XIX. <i>An ex mutatione materiæ cesseret obligatio voti.</i>
CAP. X. <i>Utrum possit vel teneatur aliquis votum suum per aliud implere.</i>	CAP. XX. <i>Expediuntur duæ dubitationes.</i>